

CHƯƠNG TRÌNH MỤC TIÊU QUỐC GIA XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH LÀO CAI: KẾT QUẢ VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM

Nguyễn Thị Thúy Linh¹, Phạm Thị Hạnh Lan²

Tóm tắt

Chương trình mục tiêu quốc gia (MTQG) xây dựng nông thôn mới (NTM) là chủ trương lớn của Đảng, Nhà nước ta, được mọi tầng lớp nhân dân và cả hệ thống chính trị tham gia thực hiện chương trình. Là tỉnh miền núi với điều kiện kinh tế - xã hội còn nhiều khó khăn, nhưng Lào Cai đã tập trung huy động mọi nguồn lực để triển khai thực hiện hiệu quả chương trình. Tính đến nay, qua 10 năm triển khai thực hiện, chương trình MTQG xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh đã đạt được những kết quả tích cực. Từ kết quả này cần có những đánh giá để rút ra bài học kinh nghiệm giúp Lào Cai tiếp tục triển khai có hiệu quả chương trình trong thời gian tới. Với việc sử dụng phương pháp thống kê mô tả, bài báo đánh giá kết quả thực hiện, đồng thời rút ra bài học kinh nghiệm trong triển khai thực hiện chương trình MTQG về xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai.

Từ khóa: Nông thôn mới, Lào Cai, bài học kinh nghiệm.

NATIONAL TARGET PROGRAMME ON NEW RURAL DEVELOPMENT IN LAO CAI PROVINCE: IMPLEMENTATION RESULTS AND LESSONS

Abstract

National target programme on new rural development is a big policy of our Party and State, which attracts the participation of people of all classes and the political system. Lao Cai is a mountainous province with difficult socio-economic conditions, but this province has focused on mobilizing all resources to effectively implement the program. Up to now, after 10 years of implementation, the national target programme on new rural development in the province has achieved positive results. It is necessary to have assessments of these results to draw lessons to help Lao Cai continue to effectively implement the program in the coming time. Using descriptive statistics, the paper evaluates the performance results and draws lessons from the implementation of the national target programme on new rural development in Lao Cai province.

Key words: New rural, Lao Cai, lessons learned.

JEL classification: H; I28; R; R15.

1. Đặt vấn đề

Sau 10 năm triển khai thực hiện, Chương trình MTQG xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai đã tập hợp sức mạnh đoàn kết, huy động sự tham gia của cả hệ thống chính trị, các tổ chức, doanh nghiệp và toàn thể nhân dân trên địa bàn. Xây dựng nông thôn mới được thực hiện đã tạo sự chuyển biến mạnh mẽ trong khu vực nông thôn, cơ sở hạ tầng nông thôn phát triển, đời sống vật chất, văn hóa và tinh thần được nâng cao, môi trường được cải thiện, an ninh trật tự khu vực nông thôn được đảm bảo, tạo diện mạo mới cho khu vực nông thôn; kết cấu hạ tầng thiết yếu được quan tâm đầu tư nâng cấp. Giao thông nông thôn được đẩy mạnh, tạo thành phong trào lan tỏa đến mọi xóm làng, người dân; đến nay 100% số xã có đường đến trung tâm xã, tạo điều kiện thuận lợi cho giao thương hàng hóa, phát triển kinh tế xã hội. Phát triển sản xuất nông, lâm nghiệp giữ được mức tăng trưởng ổn định, tạo được các vùng sản xuất hàng hóa; năng suất chất lượng của cây trồng, vật nuôi được nâng lên. Giá trị sản xuất

nông, lâm nghiệp trên một đơn vị diện tích đất canh tác/ đất lâm nghiệp tăng cao. Đời sống của người dân khu vực nông thôn được cải thiện rõ rệt, tỉ lệ hộ nghèo giảm nhanh; an sinh xã hội ngày càng được đảm bảo... dân chủ ở cơ sở được phát huy, do đó đến hết năm 2019, Lào Cai đã có 51 xã đạt chuẩn NTM, dự kiến đến hết năm 2020, tỉnh Lào Cai có 55 xã đạt chuẩn nông thôn mới, hoàn thành vượt mục tiêu Đại hội Đảng bộ tỉnh Lào Cai lần thứ XV và chỉ tiêu Chính phủ giao (vượt 5 xã so với mục tiêu Đại hội, vượt 14 xã so với chỉ tiêu Chính phủ giao). [1], [2].

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, Chương trình MTQG xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai còn một số hạn chế, cụ thể như: việc triển khai thực hiện các nội dung trọng tâm về xây dựng NTM ở nhiều xã còn hạn chế; việc phát triển sản xuất, nâng cao thu nhập cho người dân ở nhiều địa phương còn khó khăn; việc ban hành cơ chế chính sách xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh còn chậm; việc huy động nguồn

lực trong nhân dân còn nhiều khó khăn...Do đó, để có cơ sở cho Lào Cai cũng như các tỉnh khu vực Trung du miền núi Bắc Bộ tiếp tục triển khai thực hiện chương trình trong giai đoạn tới, việc đánh giá kết quả thực hiện giai đoạn 2010 - 2019 đồng thời rút ra bài học kinh nghiệm triển khai thực hiện là hết sức cần thiết.

2. Phương pháp và mục tiêu nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu được thực hiện với việc sử dụng phương pháp thống kê mô tả:

Sử dụng phương pháp này để hệ thống hoá và đánh giá kết quả thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai. Với phương pháp này có thể thấy được thực trạng triển khai thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai.

2.2. Mục tiêu nghiên cứu

Mục tiêu của nghiên cứu này nhằm đánh giá đánh giá kết quả thực hiện chương trình MTQG về

xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai giai đoạn 2010 - 2019 đồng thời rút ra bài học kinh nghiệm triển khai thực hiện chương trình thời gian tới.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Kết quả thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai

Nhận thức được chương trình MTQG xây dựng NTM là chủ trương lớn của Đảng, Nhà nước ta, ngay từ khi bắt đầu triển khai thực hiện chương trình (năm 2010), tỉnh Lào Cai đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách nhằm hỗ trợ triển khai thực hiện chương trình. Quá trình triển khai đã được mọi tầng lớp nhân dân trên địa bàn tỉnh đồng thuận hưởng ứng, tạo nên sức mạnh của cả hệ thống chính trị tham gia thực hiện chương trình. Sau 10 năm triển khai thực hiện (2010 - 2019), chương trình MTQG xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai đã đạt được những kết quả tích cực. Kết quả cụ thể được thể hiện tại bảng dưới đây:

Bảng 1: Số xã đạt chuẩn NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai giai đoạn 2010 - 2019

Chỉ tiêu	DVT	31/12/2010	31/12/2015	31/12/2018	31/12/2019
1. Tổng số xã	Xã	144	144	143	143
2. Số tiêu chí đạt chuẩn bình quân/xã	Tiêu chí	3,33	9,63	11,83	13,50
3. Số xã đạt theo số lượng tiêu chí					
- Số xã đạt 19 tiêu chí (đạt chuẩn NTM)	Xã	0	21	44	52
- Số xã đạt 15-18 tiêu chí	Xã	0	15	4	9
- Số xã đạt 10-14 tiêu chí	Xã	3	27	30	34
- Số xã đạt 5-9 tiêu chí	Xã	45	72	65	48
- Số xã đạt dưới 5 tiêu chí	Xã	96	9	0	0

Nguồn: BCD Chương trình MTGD xây dựng NTM và giảm nghèo bền vững tỉnh Lào Cai, 2019

Tính đến hết 31/12/2019 toàn tỉnh đã có 52/143 xã đạt chuẩn NTM (chiếm 36,36%), đạt 98% kế hoạch Đại hội Đảng bộ tỉnh lần thứ XV, vượt kế hoạch chỉ tiêu Chính phủ giao. Như vậy đến hết năm 2019, số xã đạt chuẩn NTM trên địa bàn tỉnh tăng 52 xã so với năm 2010, tăng 31 xã so với năm 2015 và tăng 8 xã so với năm 2018

đưa bình quân số tiêu chí toàn tỉnh đạt 13,5 tiêu chí/xã. Đặc biệt từ năm 2018 trên địa bàn tỉnh đã không còn xã nào đạt dưới 5 tiêu chí. [1], [2]

Để thấy được bức tranh toàn cảnh về thực hiện chương trình MTQG về xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai, có thể thấy qua một số tiêu chí cơ bản thể hiện ở bảng dưới đây:

Bảng 2: Một số tiêu chí cơ bản xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai
(Tính đến hết 31/12/2019)

Tên huyện/ thành phố	Tổng số xã (xã)	Thu nhập bình quân đầu người (Triệu đồng)	Tỷ lệ hộ nghèo đa chiều (%)	Tỷ lệ hộ dân nông thôn được sử dụng nước hợp vệ sinh (%)	Tỷ lệ hộ gia đình có nhà tiêu hợp vệ sinh (%)	Tỷ lệ hộ chăn nuôi có chuồng trại hợp vệ sinh (%)	Số xã đạt chuẩn NTM (Xã)
Toàn tỉnh	143	22,824	11,46	90	72,9	77,03	52
TP. Lào Cai	5	41,38	0,75	100	86,74	92,22	5
Sa Pa	17	19,26	25,38	82,3	80,93	95,84	3
Bát Xát	22	22	22,04	90	79,5	68,4	7
Bắc Hà	20	26,8	28,25	90,5	70,23	74,59	5
Mường Khương	15	30	30,52	87	68,9	45,8	4
Si Ma Cai	13	26,5	19,46	87	75	77	5
Bảo Thắng	12	35,48	9,98	94,57	89,6	85,76	9
Văn Bàn	22	37,2	15,45	93,1	74,5	70,15	8
Bảo Yên	17	24,92	16,49	93	75,3	50,2	6

Nguồn: BCD Chương trình MTGD xây dựng NTM và giảm nghèo bền vững tỉnh Lào Cai, 2019

Từ số liệu trên cho thấy, đến hết 31/12/2019 thành phố Lào Cai đã hoàn thành nhiệm vụ xây dựng NTM với 5/5 xã đã đạt chuẩn; tiếp theo là huyện Bảo Thắng với 9/12 xã đạt chuẩn (chiếm 75%); huyện Si Ma Cai có 5/13 xã đạt chuẩn (chiếm 38,46%); huyện Văn Bàn có 8/22 xã đạt chuẩn (chiếm 36,36%). Các huyện có tỷ lệ xã đạt chuẩn thấp như huyện Sa Pa mới chỉ có 3/17 xã đạt chuẩn (chiếm 17,65%), huyện Bắc Hà có 7/22 xã đạt chuẩn (chiếm 25%)... Đến hết năm 2019, thu nhập bình quân đầu người toàn tỉnh đạt 22,82 triệu đồng, tỷ lệ hộ nghèo đa chiều toàn tỉnh chỉ còn 11,46% (giảm 4,79% so với năm 2018), bình quân giai đoạn 2016 - 2020 tỷ lệ nghèo đa chiều trên địa bàn tỉnh giảm 5,17%). [1], [2]

3.2. Công tác triển khai thực hiện chương trình MTQG xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai

3.2.1. Công tác lãnh đạo, điều hành

Tỉnh ủy, HĐND, UBND tỉnh Lào Cai xác định Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới là Chương trình trọng tâm tỉnh đề thúc đẩy phát triển kinh tế xã hội, đảm bảo quốc phòng, an ninh từ đó góp phần quan trọng vào cuộc cuộc xóa đói giảm nghèo, nâng cao thu nhập bền vững của khu vực nông thôn trên địa bàn tỉnh; do vậy, ngay từ đầu triển khai thực hiện, Tỉnh ủy, UBND tỉnh đã tập trung chỉ đạo cấp ủy, chính quyền các cấp tập trung xây dựng Đề án, chương trình hành động, ban hành Chỉ thị, Nghị quyết để thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới.

UBND tỉnh Lào Cai đã thành lập hệ thống bộ máy chỉ đạo thực hiện Chương trình đó là thành lập Ban chỉ đạo xây dựng nông thôn mới từ tỉnh đến cơ sở; riêng ở xã thành lập thêm Ban quản lý dự án xã và Ban phát triển thôn, thành lập Văn phòng Điều phối xây dựng nông thôn mới chuyên trách cấp tỉnh, huyện và cán bộ chuyên trách cấp xã để tham mưu cho cấp ủy Đảng, chính quyền trong tổ chức và thực hiện chương trình theo quy định của Thủ tướng Chính phủ.

Để chỉ đạo đồng bộ, quyết liệt và có sự tham gia của cả hệ thống chính trị, Tỉnh ủy đã chỉ đạo và phân công các đồng chí Ủy viên Ban Thường vụ Tỉnh ủy, các đồng chí trong BCH Tỉnh ủy trực tiếp chỉ đạo, phụ trách các huyện, thành phố và các xã trong xây dựng nông thôn mới, đồng thời UBND tỉnh chỉ đạo, ban hành Quyết định phân công 143 đồng chí lãnh đạo các sở, ban, ngành, đoàn thể và 20 đơn vị là các Công ty, Doanh nghiệp, các ngân hàng đóng trên địa bàn tỉnh có trách nhiệm phối hợp, hướng dẫn và giúp đỡ các xã trong qua trình tổ chức thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới.

3.2.2. Hoàn thiện hệ thống khung khổ pháp luật và văn bản hướng dẫn thực hiện chương trình

- Giai đoạn I (2011-2015): Thực hiện các Nghị quyết, Quyết định của Trung ương Tỉnh ủy Lào Cai đã ban hành Chương trình hành động; phê duyệt Đề án Xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2011-2015; UBND tỉnh ban hành Quyết định số 694/QĐ-UBND ngày 26/3/2009 về Kế hoạch thực hiện chương trình hành động của Tỉnh ủy với nhiệm vụ là triển khai đồng bộ

Chương trình xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh, trên cơ sở nâng cấp toàn bộ các tiêu chí quốc gia về NTM tại 143/143 xã, trong đó tập trung thực hiện các tiêu chí có tác động quan trọng, có sức lan tỏa tới sự phát triển của khu vực nông thôn, đồng thời chỉ đạo các huyện, thành phố, các xã thực hiện cơ chế đầu tư đặc thù xây dựng NTM đối với một số loại công trình quy mô nhỏ, kỹ thuật đơn giản và có thể áp dụng mẫu thiết kế điển hình như các công trình đường giao thông nông thôn, trường mầm non, nhà công vụ giáo viên, nhà văn hóa thôn, khu thể thao xã, nghĩa trang nhân dân xã, bãi thu gom rác thải trên địa bàn các xã xây dựng nông thôn mới.

- Giai đoạn II (2016 - 2019): Thực hiện Quyết định 1600/QĐ/TTg của Thủ tướng Chính phủ về phê duyệt Chương trình MTQG xây dựng NTM giai đoạn 2016-2020, căn cứ nội dung trên Tỉnh ủy tiếp tục Ban hành Đề án thành phần xây dựng NTM giai đoạn 2016-2020, Ban Thường vụ Tỉnh ủy ban hành Chỉ thị 21-CT/TU ngày 19/10/2016 về tiếp tục đẩy mạnh thực hiện chương trình MTQG xây dựng NTM giai đoạn 2016-2020; Hội đồng nhân dân tỉnh ban hành Nghị quyết số 13/NQ/HĐND ngày 07/8/2017 về việc nâng cao chất lượng, hiệu quả việc thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới, trên cơ sở đó UBND tỉnh, BCĐ tỉnh đã kịp thời ban hành các cơ chế, chính sách hướng dẫn triển khai thực hiện chương trình đồng thời tăng cường kiểm tra, giám sát chương trình tại cơ sở. Đặc biệt để các huyện chủ động trong công tác triển khai thực hiện chương trình, Tỉnh ủy đã đưa ra nguyên tắc thực hiện chương trình (Nội dung nào dễ làm trước, khó làm sau; Nội dung nào ít vốn làm trước, nhiều vốn làm sau; Nơi nào được sự đồng thuận của nhân dân làm trước, chưa đồng thuận làm sau; Không đầu tư dàn trải các tiêu chí, triển khai thực hiện các nội dung, công việc theo thứ tự ưu tiên)... Thực hiện cơ chế khoán gọn cho cơ sở đối với những nội dung thực hiện được; các danh mục công trình, kế hoạch đầu tư phải phù hợp với quy hoạch, do cộng đồng dân cư đề xuất, lựa chọn và người dân đồng ý tự nguyện đóng góp, tham gia để xây dựng;...

Trong giai đoạn 2010-2019, HĐND, UBND tỉnh ban hành nhiều cơ chế, chính sách phù hợp với điều kiện của tỉnh như: Cơ chế hỗ trợ đầu tư xây dựng giao thông nông thôn; cơ chế hỗ trợ phát triển sản xuất nông nghiệp nông thôn; cơ chế hỗ trợ làm nhà văn hóa khu dân cư,... Các sở, ban ngành đã ban hành các văn bản hướng dẫn thực hiện các tiêu chí, đôn đốc, kiểm tra thực hiện các nội dung xây dựng nông thôn mới

trên địa bàn toàn tỉnh. Nhìn chung các cơ chế chính sách ban hành đã phát huy hiệu quả, tạo động lực khuyến khích đầu tư phát triển sản xuất nông, lâm nghiệp, xây dựng nông thôn mới, nâng cao đời sống cho nhân dân, góp phần tích cực thực hiện thắng lợi các mục tiêu đề ra.

Tuy nhiên trong quá trình triển khai các cơ chế chính sách tại cơ sở còn gặp nhiều khó khăn do cán bộ xã năng lực còn hạn chế, thiếu cán bộ có trình độ về quản lý đầu tư xây dựng cơ bản, dẫn đến công tác thẩm định, dự toán, tổ chức thực hiện và thanh quyết toán còn lúng túng, chậm tiến độ.

3.2.3. Xây dựng đồng bộ hệ thống bộ máy chỉ đạo thực hiện chương trình

Để công tác quản lý, chỉ đạo điều hành Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới trên địa bàn toàn tỉnh thống nhất, thông suốt giữa các cấp và đạt hiệu quả cao, UBND tỉnh Lào Cai thành lập Ban chỉ đạo Chương trình MTQG xây dựng NTM tỉnh Lào Cai giai đoạn 2011 - 2015. Đến giai đoạn 2016 - 2020, UBND tỉnh thống nhất hợp nhất Ban chỉ đạo Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới và BCĐ Chương trình MTQG Giảm nghèo bền vững tỉnh Lào Cai thành Ban chỉ đạo Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới và Giảm nghèo bền vững tỉnh Lào Cai và thống nhất thành lập Ban Chỉ đạo từ cấp tỉnh đến cấp huyện, xã.

Sau khi Ban Chỉ đạo cấp tỉnh được thành lập, kiện toàn, các huyện thành phố cũng đã tổ chức thực hiện theo hướng dẫn đồng thời chỉ đạo các xã thành lập Ban Chỉ đạo cấp xã. Hàng năm, Ban Chỉ đạo các cấp thường xuyên được rà soát, kiện toàn nhằm đảm bảo công tác quản lý chỉ đạo và triển khai thực hiện Chương trình được thông suốt và hiệu quả.

Ban chỉ đạo Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới và giảm nghèo bền vững tỉnh do đồng chí Chủ tịch UBND tỉnh làm Trưởng ban; Đồng chí Phó chủ tịch UBND tỉnh phụ trách NLN làm Phó Trưởng ban thường trực; Đồng chí Giám đốc Sở Nông nghiệp và PTNT, Phó Trưởng ban; Đồng chí Giám đốc Sở Lao động TB và XH, Phó Trưởng ban và 46 thành viên là lãnh đạo các sở, ban, ngành, đoàn thể và Bí thư các huyện, thành phố.

- Đối với BCĐ cấp huyện: Ban chỉ đạo Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới và giảm nghèo bền vững cấp huyện do đồng chí Bí thư Huyện ủy/Thành ủy làm Trưởng ban; đồng chí Phó Bí thư Thường trực, Chủ tịch, Phó chủ tịch UBND huyện làm Phó trưởng ban và

các thành viên là lãnh đạo các phòng, ban, đoàn thể và Bí thư các xã.

- Đối với BCD cấp xã: Ban chỉ đạo Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới và giảm nghèo bền vững cấp xã do đồng chí Bí thư xã làm Trưởng ban; đồng chí Phó Bí thư Thường trực, Chủ tịch, Phó chủ tịch UBND xã làm Phó trưởng ban và các thành viên là lãnh đạo các bộ phận, đoàn thể và Bí thư thôn.

3.2.4. Nâng cao năng lực cho cán bộ làm công tác xây dựng NTM

Trong giai đoạn 2010 – 2019, các cấp, các ngành từ tỉnh đến huyện đã tích cực tổ chức trên 600 các lớp tập huấn cho 35.000 lượt người trực tiếp tham gia thực hiện chỉ đạo, tuyên truyền, vận động cho chương trình xây dựng nông thôn mới bao gồm Ban chỉ đạo xây dựng NTM huyện, thành phố, bí thư chi bộ, trưởng các thôn, bản, trưởng ban công tác mặt trận thôn và những người uy tín trong thôn.

Thông qua các lớp tập huấn đã giúp cán bộ làm công tác xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh nâng cao năng lực quản lý và chỉ đạo thực hiện ở cơ sở đảm bảo cán bộ làm công tác xây dựng nông thôn mới giải quyết tốt công việc được giao, người dân có thêm kiến thức trong các lĩnh vực trồng trọt, chăn nuôi để phát triển sản xuất, nâng cao thu nhập, đồng thời thực hiện tốt công tác vệ sinh môi trường nông thôn. Công tác đào tạo, bồi dưỡng đã làm thay đổi căn bản nhận thức của cán bộ các cấp, của nhân dân về chương trình xây dựng nông thôn mới. Qua các lớp tập huấn, học viên được cung cấp các thông tin mới về chương trình, bổ sung các kiến thức về chương trình xây dựng nông thôn mới, nâng cao kỹ năng trong tổ chức, thực hiện nhiệm vụ chuyên môn đồng thời tăng cường công tác tham mưu triển khai thực hiện chương trình tại cơ sở.

3.2.5. Tuyên truyền, nâng cao nhận thức về xây dựng nông thôn mới

Công tác tuyên truyền, vận động nhân dân luôn được quan tâm và đi trước một bước, ngay sau khi có các văn bản hướng dẫn của Trung ương về triển khai thực hiện Chương trình xây

dựng nông thôn mới, tỉnh Lào Cai đã xây dựng kế hoạch tuyên truyền chương trình xây dựng nông thôn mới phù hợp với tình hình thực hiện chương trình trên địa bàn tỉnh trong từng giai đoạn cụ thể: Kế hoạch 118-KH/BCĐ ngày 06/10/2011 của BCĐ Chương trình về Tuyên truyền Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới tỉnh Lào Cai giai đoạn 2011-2015; Kế hoạch số 70/KH-BCĐ ngày 16/3/2016 về Tuyên truyền Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới tỉnh Lào Cai giai đoạn 2016-2020; Qua 10 năm triển khai thực hiện, công tác tuyên truyền đã làm thay đổi nhận thức của nhân dân về chương trình xây dựng nông thôn mới.

Giai đoạn 2010 - 2019, Lào Cai đã thực hiện công tác tuyên truyền qua các kênh như: tuyên truyền miệng; tuyên truyền thông qua các phương tiện thông tin đại chúng (Đài phát thanh truyền hình tỉnh Lào Cai; Báo Lào Cai...); tuyên truyền qua hoạt động văn hóa, văn nghệ; tuyên truyền qua hình thức trực quan...Ngoài ra, các sở, ban ngành của tỉnh còn tổ chức các hội thi nhằm thu hút sự tham gia của cán bộ, nhân dân trong xây dựng nông thôn mới như: cuộc thi tìm hiểu về nông thôn mới thu hút 31.394 bài dự thi của 26 đơn vị, cuộc thi sáng tác tranh tuyên truyền cổ động về xây dựng nông thôn mới thu hút 1.433 tác phẩm dự thi của 30 đơn vị, tổ chức và cá nhân; cuộc thi bài viết hay về chủ đề “Xây dựng nông thôn mới và giảm nghèo bền vững” tham gia trưng bày tại Hội báo xuân tỉnh Lào Cai; tổ chức Hội thi phát thanh cơ sở,... [1], [2]

3.2.6. Huy động nguồn lực xây dựng NTM và xử lý nợ đọng

Xác định việc huy động nguồn lực có vai trò quyết định đến xây dựng thành công chương trình MTQG xây dựng NTM, tỉnh Lào Cai đã tổ chức huy động tối đa mọi nguồn lực từ Trung ương đến địa phương, từ ngân sách Nhà nước đến nguồn xã hội hóa. Sau 10 năm thực hiện, tỉnh Lào Cai đã huy động được nguồn lực rất lớn góp phần vào thực hiện chương trình trên địa bàn.

Bảng 3: Kết quả huy động nguồn lực gia đoạn 2010 - 2019

Đơn vị tính: triệu đồng

Chỉ tiêu	Giai đoạn 2010 - 2019	Giai đoạn 2010 - 2015	Giai đoạn 2016 - 2019
TỔNG SỐ	17.529.809	9.935.735	7.594.073
1. Ngân sách TƯ	1.273.748	322.708	951.040
- Trái phiếu chính phủ	348.000	236.000	112.000
- Đầu tư phát triển	643.539	30.199	613.340
- Sự nghiệp	282.209	56.509	225.700
2. Ngân sách địa phương	3.811.603	1.251.208	2.560.395
- Tỉnh	3.551.195	1.175.730	2.375.465
- Huyện/Thành phố	260.408	75.478	184.930
- Xã	0	0	0
3. Vốn lồng ghép	9.888.025	6.394.985	3.493.040
4. Vốn tín dụng ưu đãi	759.037	677.959	81.078
5. Vốn doanh nghiệp	600.512	461.739	138.773
6. Vốn xã hội hóa	1.196.882	827.135,65	369.747

Nguồn: BCD Chương trình MTGD xây dựng NTM và giảm nghèo bền vững tỉnh Lào Cai, 2019

Tổng vốn huy động thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010-2019 trên địa bàn toàn tỉnh là 17.529.809 triệu đồng, trong đó:

+ Vốn ngân sách nhà nước: 5.085.351 triệu đồng, đạt 29,01% tổng nguồn vốn; trong đó vốn trung ương: 1.273.748 triệu đồng, vốn địa phương 3.811.603 triệu đồng.

+ Vốn lồng ghép: 9.888.025 triệu đồng, đạt 56,41% tổng nguồn vốn.

+ Vốn tín dụng: 759.037 triệu đồng, đạt 4,33% tổng nguồn vốn.

+ Vốn doanh nghiệp, hợp tác xã: 600.512 triệu đồng, đạt 3,42% tổng nguồn vốn.

+ Huy động đóng góp từ cộng đồng dân cư: 1.196.882 triệu đồng, đạt 6,82% tổng nguồn vốn. [1], [2]

Đối với công tác xử lý nợ đọng xây dựng cơ bản: Tỉnh Lào Cai thực hiện nghiêm túc các hướng dẫn của Bộ kế hoạch và Đầu tư, của Bộ Tài chính...Tính đến hết ngày 31/12/2019 các công trình đầu tư từ các nguồn vốn ngân sách trung ương (kể cả các công trình đầu tư từ các nguồn vốn ngân sách trung ương đều có trong kế hoạch trung hạn 2016-2020) trên địa bàn tỉnh

không có nợ đọng xây dựng cơ bản. Đối với các công trình đầu tư từ các nguồn vốn sự nghiệp ngân sách tỉnh được bố trí kế hoạch vốn theo tiến độ thi công của công trình, do đó về cơ bản không có nợ đọng xây dựng cơ bản.

3.2.6. Kiểm tra, giám sát thực hiện Chương trình

Ban Chỉ đạo tỉnh đã phân công các đồng chí thành viên Ban Chỉ đạo là Thường trực UBND tỉnh, thủ trưởng các sở, ban, ngành đoàn thể tỉnh, Văn phòng Điều phối nông thôn mới tỉnh trực tiếp chỉ đạo, đôn đốc, kiểm tra tình hình thực hiện Chương trình ở các địa phương; phối hợp với Ban Chỉ đạo các huyện, thành phố kịp thời tháo gỡ các khó khăn vướng mắc, đề xuất sửa đổi cơ chế chính sách và hướng dẫn thực hiện Bộ tiêu chí quốc gia về nông thôn mới cho phù hợp; ngoài ra HĐND tỉnh đã tổ chức các cuộc giám sát chuyên đề về xây dựng nông thôn mới như: Giám sát việc làm đường giao thông nông thôn; việc cung ứng xi măng; phát triển sản xuất nâng cao thu nhập cho người dân...

Thông qua công tác kiểm tra, giám sát, chỉ đạo triển khai thực hiện, Thường trực Ban Chỉ đạo tỉnh đã kịp thời tham mưu cho UBND tỉnh ban hành các văn bản chỉ đạo các sở, ngành và

địa phương triển khai thực hiện nhiệm vụ được phân công; chấn chỉnh và khắc phục những tồn tại trong quá trình thực hiện, nhất là tình trạng chạy theo thành tích, huy động người dân đóng góp quá mức, nợ đọng xây dựng cơ bản trong xây dựng nông thôn mới.

3.3. Những tồn tại, hạn chế và nguyên nhân trong quá trình triển khai thực hiện chương trình MTQG xây dựng NTM giai đoạn 2010 - 2019 trên địa bàn tỉnh Lào Cai

Như đã đánh giá, phân tích những nội dung trên cho thấy, việc thực hiện chương trình MTQG xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai giai đoạn 2010 - 2019 đã đạt được những kết quả tích cực, vượt các chỉ tiêu Đại hội Đảng bộ tỉnh lần thứ XV và Chính phủ giao. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Lào Cai còn một số hạn chế, cụ thể như:

- Kết quả xây dựng nông thôn mới tại các địa phương chưa đồng đều; việc triển khai thực hiện các nội dung trọng tâm về xây dựng NTM ở nhiều xã còn hạn chế; một số mục tiêu đề ra, nhưng chưa có kế hoạch đảm bảo nguồn lực, chưa có nhiều giải pháp tích cực, sáng tạo, quyết liệt trong tổ chức thực hiện.

- Việc phát triển sản xuất, nâng cao thu nhập cho người dân ở nhiều địa phương còn khó khăn chưa được quan tâm đúng mức, kết quả chưa cao. Chưa có nhiều mô hình sản xuất hiệu quả, phát triển các hình thức tổ chức sản xuất, liên kết phát triển sản xuất hàng hóa còn hạn chế.

- An ninh trật tự nông thôn còn tiềm ẩn nhiều vấn đề phức tạp như các tệ nạn xã hội, an toàn giao thông,... Cơ chế chính sách xây dựng nông thôn mới còn chậm, chưa sát với nhu cầu thực tế tại địa phương, việc lồng ghép, phân bổ nguồn lực còn khó khăn; một số văn bản hướng dẫn của Trung ương ban hành chậm, thiếu đồng bộ, gây lúng túng cho địa phương trong thực hiện chương trình do đó khó khăn trong việc triển khai thực hiện tại địa phương.

- Suất đầu tư các công trình cơ sở hạ tầng tăng do giá vật liệu, cước vận chuyển tăng cao; địa hình phức tạp, dân cư sống không tập trung,... và cơ chế hỗ trợ nguồn vốn thay đổi.

- Thiên tai, biến đổi khí hậu liên tiếp xảy ra tác động lớn đến phát triển sản xuất và ảnh hưởng đến tiến độ đầu tư cơ sở hạ tầng nông thôn.

- Việc huy động nguồn lực trong nhân dân còn nhiều khó khăn do điều kiện kinh tế của người dân khu vực nông thôn, đặc biệt là các xã vùng cao còn khó khăn, tỷ lệ hộ nghèo cao, trình độ dân trí hạn chế, phong tục tập quán lạc hậu, đặc biệt là nếp sinh hoạt của người dân.

- Thu nhập và đời sống của người dân, nhất là vùng sâu vùng xa còn gặp nhiều khó khăn, chậm được cải tiến, tỷ lệ hộ nghèo cao, sinh kế thiếu bền vững, trước nhiều rủi ro, thiên tai, dịch bệnh, biến động giá cả thị trường.

- Năng lực của một bộ phận cán bộ cơ sở còn hạn chế nên ảnh hưởng đến công tác tham mưu và triển khai thực hiện chương trình.

Những tồn tại, hạn chế trên bắt nguồn từ các nguyên nhân gồm:

** Nguyên nhân khách quan:*

- Thường xuyên bị ảnh hưởng bởi thời tiết, thiên tai, lũ quét do đó ảnh hưởng đến sản xuất nông lâm nghiệp, các công trình cơ sở hạ tầng bị ảnh hưởng, hư hại; nguồn vốn huy động cho chương trình so với nhu cầu thực hiện còn thấp.

- Do địa hình chủ yếu là đồi núi, chia cắt mạnh, địa bàn dân cư sống không tập trung, giao thông đi lại giữa các xã còn nhiều khó khăn do đó các công trình đầu tư vùng sâu vùng xa vận chuyển bộ lớn, suất đầu tư cao; việc duy tu, bảo dưỡng các công trình sau đầu tư còn hạn chế.

** Nguyên nhân chủ quan:*

- Nhận thức của một bộ phận cán bộ và nhân dân về xây dựng nông thôn mới còn hạn chế, vẫn còn có tư tưởng thụ động, trông đợi vào sự hỗ trợ của Nhà nước, nhất là từ ngân sách Trung ương. Sự lãnh đạo, chỉ đạo của một số cấp ủy, chính quyền thiếu sâu sát, quyết liệt, sự tham gia của một số tổ chức cơ sở Đảng và đoàn thể còn hạn chế. Tiêu chí, cơ chế chính sách có một số điểm chưa phù hợp, vận dụng máy móc kém hiệu quả, thậm chí gây lãng phí nguồn lực; chính sách khuyến khích doanh nghiệp đầu tư vào nông nghiệp, nông thôn chậm phát huy hiệu quả như mong đợi.

3.4. Bài học kinh nghiệm từ triển khai thực hiện chương trình MTQG xây dựng NTM giai đoạn 2010 - 2019 trên địa bàn tỉnh Lào Cai

Từ những phân tích đánh giá kết quả thực hiện chương trình MTQG xây dựng NTM giai đoạn 2010 - 2019, để có cơ sở cho tỉnh Lào Cai cũng như các tỉnh khu vực trung du miền núi Bắc bộ tiếp tục triển khai thực hiện có hiệu quả chương trình trong giai đoạn tới, tác giả rút ra bài học kinh nghiệm của tỉnh Lào Cai như sau:

Một là, xác định Chương trình MTQG xây dựng NTM là chương trình tổng hợp về chính trị - kinh tế - xã hội. Để thực hiện thành công Chương trình cả hệ thống chính trị phải có quyết tâm cao, cùng với các cấp ủy, đảng, chính quyền có kế hoạch chỉ đạo cụ thể, chủ động, sáng tạo, sâu sát và liên tục... Chỉ như vậy, mới có thể huy động toàn xã hội vào cuộc nhanh chóng, có hiệu quả.

Hai là, có sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo thường xuyên sâu sát, quyết liệt của các cấp ủy, chính quyền, sự tham gia tích cực và phối hợp chặt chẽ của các ban, ngành, đoàn thể. Trong đó, người đứng đầu cấp ủy và chính quyền có vai trò quan trọng. Thực tiễn cho thấy nơi nào các cấp ủy, chính quyền, đoàn thể thực sự quan tâm vào cuộc thường xuyên, quyết liệt thì trong cùng hoàn cảnh còn nhiều khó khăn vẫn tạo ra sự chuyển biến rõ nét.

Ba là, phát huy vai trò tiên phong gương mẫu của cán bộ, Đảng viên, nhất là cán bộ ở thôn, bản, người có uy tín. Mỗi cán bộ, Đảng viên trở thành những điển hình gương mẫu, nhiệt huyết trong thực hiện Chương trình. Làm tốt công tác tuyên truyền giúp khơi dậy tính chủ động, sáng tạo của người dân. Nghiêm túc thực hiện nguyên tắc dân chủ, công khai, minh bạch trong quản lý, giám sát và đánh giá kết quả thực hiện Chương trình tại địa phương.

Bốn là, cán bộ là nhân tố gốc của quá trình xây dựng NTM do đó nơi nào cán bộ tâm huyết, trách nhiệm, sâu sát, thậm chí phải hy sinh, gương mẫu, tiên phong, nhất là người đứng đầu

thì ở đó phong trào xây dựng NTM tốt hơn, kết quả cao hơn.

Năm là, chủ động xây dựng kế hoạch sớm, tổ chức thực hiện bài bản, chắc chắn. Chủ động có những chính sách phù hợp với điều kiện từng địa phương, kích hoạt, dẫn dắt thông qua lựa chọn các nội dung trọng tâm như phát triển sản xuất, giao thông, văn hóa, môi trường, an ninh trật tự thì phải đồng thời thực hiện tốt các nội dung khác, không xem nhẹ nội dung nào.

Sáu là, lồng ghép sử dụng có hiệu quả sự hỗ trợ ngân sách của Nhà nước và các nguồn lực khác; việc huy động, đóng góp của người dân phải được thực hiện trên cơ sở thực sự tự nguyện, bản dân chủ không gượng ép quá sức dân.

Bảy là, chương trình xây dựng NTM đạt được sức lan tỏa rộng rãi trong nhân dân vì đã phát huy được sức mạnh tổng hợp, nắm chắc tình hình, chỉ đạo sâu sát, thường xuyên sơ, tổng kết để rút kinh nghiệm trong chỉ đạo, điều hành. Biểu dương khen thưởng kịp thời những tập thể, cá nhân tiêu biểu trong thực hiện Chương trình; kịp thời giải quyết những khó khăn, vướng mắc và tồn tại trong quá trình thực hiện thì tiến độ sẽ nhanh hơn.

4. Kết luận

Mặc dù vẫn còn những tồn tại, hạn chế, nhưng nhìn chung Chương trình MTQG xây dựng NTM tỉnh Lào Cai đã đạt được các mục tiêu của giai đoạn 2010 - 2019. Dưới sự lãnh đạo, chỉ đạo sát sao của Tỉnh ủy, HĐND, UBND tỉnh, các cấp, các ngành, các địa phương đã tích cực chỉ đạo thực hiện đồng bộ các nội dung để nâng cao hiệu quả, chất lượng trong thực hiện chương trình xây dựng NTM. Năm 2020 là năm cuối cùng để hoàn thành cơ bản các mục tiêu kế hoạch Chương trình MTQG xây dựng NTM giai đoạn 2016-2020. Với các bài học kinh nghiệm trong thực hiện Chương trình MTQG xây dựng NTM thời gian qua sẽ là cơ sở để Lào Cai xây dựng kế hoạch thực hiện chương trình cho giai đoạn 2021 - 2025, tiếp tục đưa Lào Cai là một trong các tỉnh dẫn đầu của khu vực trung du và miền núi Bắc bộ trong xây dựng NTM.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Ban chỉ đạo Chương trình MTQG xây dựng NTM và GNBV tỉnh Lào Cai. (2020). *Báo cáo tổng kết 10 năm thực hiện Chương trình MTQG xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai*
- [2]. Ban chỉ đạo Chương trình MTQG xây dựng NTM tỉnh Lào Cai. (2015). *Báo cáo tổng kết 5 năm thực hiện Chương trình MTQG xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Lào Cai*
- [3]. BCH Trung ương ĐCS Việt Nam. (2008). Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 05/8/2008 của BCH Trung ương Đảng khóa X “về nông nghiệp, nông dân, nông thôn”.
- [4]. Chính phủ. (2016). Quyết định 1600/QĐ/TTg của Thủ tướng Chính phủ “về phê duyệt Chương trình MTQG xây dựng NTM giai đoạn 2016-2020”.
- [5]. Chính phủ. (2010). Quyết định 800/QĐ-TTg ngày 04/6/2010 của Thủ tướng Chính phủ “phê duyệt Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010-2020”.
- [6]. Trí Đức. (06.08.2019). Định hướng, giải pháp xây dựng nông thôn mới khu vực miền núi phía Bắc giai đoạn 2021 - 2025. Truy cập ngày 02/04/2020, từ <https://tcnn.vn/news/detail/43913/Dinh-huong-giai-phap-xay-dung-nong-thon-moi-khu-vuc-mien-nui-phia-Bac-giai-doan-2021-2025.html>.
- [7]. Đoàn Thị Hân. (2017). Huy động và sử dụng các nguồn lực tài chính thực hiện chương trình xây dựng NTM tại các tỉnh trung du và miền núi phía Bắc Việt Nam. *Luận án tiến sĩ, Chuyên ngành Kinh tế nông nghiệp*. Trường Đại học Lâm nghiệp, Hà Nội.
- [8]. HĐND tỉnh Lào Cai. (2017). Nghị quyết số 13 NQ/HĐND ngày 07/8/2017 “về việc nâng cao chất lượng, hiệu quả việc thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới”.
- [9]. Tỉnh ủy Lào Cai. (2016). Chỉ thị 21-CT/TU ngày 19/10/2016 “về tiếp tục đẩy mạnh thực hiện chương trình MTQG xây dựng NTM giai đoạn 2016-2020”.
- [10]. Tỉnh ủy Lào Cai. (2008). Chương trình hành động số 74-CTr/TU ngày 30/8/2008 “về triển khai thực hiện Nghị quyết 26-NQ/TW”.
- [11]. Tỉnh ủy Lào Cai. (2011). Quyết định số 283-QĐ/TU ngày 15/11/2011 “về phê duyệt Đề án Xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2011-2015”.
- [12]. UBND tỉnh Lào Cai. (2016). Quyết định 4758/QĐ-UBND ngày 30/12/2016 về việc ban hành Bộ tiêu chí xã nông thôn mới tỉnh Lào Cai giai đoạn 2017-2020”.
- [13]. UBND tỉnh Lào Cai. (2016). Quyết định 1715/QĐ-UBND ngày 11/6/2018 “về việc ban hành Bộ tiêu chí xã nông thôn mới nâng cao tỉnh Lào Cai giai đoạn 2018-2020”.

Thông tin tác giả:

1. Nguyễn Thị Thúy Linh

- Đơn vị công tác: Trường ĐH Kinh tế & QTKD
- Địa chỉ email: thuylinh9x@gmail.com

2. Phạm Thị Hạnh Lan

- Đơn vị công tác: Ban Khoa học Công nghệ và Môi trường – Đại học Thái Nguyên

Ngày nhận bài: 08/2/2020

Ngày nhận bản sửa: 23/3/2020

Ngày duyệt đăng: 29/3/2020